

Lieg 435

Sprawozdanie

komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie wykształcenia kobiet w zakresie gospodarstwa wiejskiego i domowego.

Wysoki Sejmie!

Przekonanie, że wśród ciężkich warunków, w jakich rolnictwo pozostaje, należy zużytkować wszystkie sposoby prowadzące do podniesienia dochodu z roli — było powodem, że uznano potrzebę pogłębienia wykształcenia kobiet w tych działach gospodarstwa wiejskiego, które stanowią odpowiednią dziedzinę pracy kobiecej.

Próby podejmowane od r. 1888. założenia w kraju szkoły gospodyń wiejskich nie odnosiły skutku, dopóki nie wystąpiła inicjatywa czynników miejscowych.

W r. 1899 pierwszą taką szkołę założył powiat łańcucki własnymi funduszami w Gorliczynie, przeniesioną następnie do Albigowej. Szkoła ta kształci dziewczęta wiejskie: 1. na samodzielne zarządczynie w gospodarstwach włościańskich i 2. na uzdolnione pomocnice gospodarskie w gospodarstwach większych. Szkoła w Albigowej, subwencyonowana z funduszu krajowego dobrze się rozwija i wydaje pomyślne rezultaty.

Za przykładem i wzorem Albigowej powstaje w kraju szereg szkół gospodarstwa wiejskiego, mianowicie szkoła w Olesku przeniesiona czasowo do Pietrycz w powiecie złoczowskim, korzystnie umieszczona i ciesząca się znaczną popularnością u miejscowej ludności; szkoła w Korczyniu w powiecie krośnieńskim; szkoła gospodarstwa domowego we Lwowie i szkoła żeńska ogrodnicza w Gumniskach pod Tarnowem mająca być przeniesioną do Dębowca (pow. Jasło).

Oprócz tego projektowane są szkoły gospodyń wiejskich w Szynwałdzie (pow. Tarnów) i w Nowym Sączu.

Komisya gospodarstwa krajowego uważa za uzasadnione stanowisko zasadnicze Wydziału krajowego, na podstawie którego staranie o zakładanie i utrzymanie szkół tego rodzaju powinny być rzeczą czynników miejscowych, subwencya zaś krajowa ma służyć do pokrywania części wydatków. Przez takie bowiem współdziałanie czynników miejscowych popartych nadto ze strony towarzystw gospodarskich z funduszem krajowym mogą powstawać w różnych stronach kraju tego rodzaju zakłady.

Komisya uważa przytem za wskazane, aby Wydział krajowy przeznaczał większe kwoty na stypendya dla uczenia, mianowicie we wschodniej części kraju, gdzie ludność wskutek niższego poziomu oświaty nie ocenia jeszcze należyte wartości nauki i korzyści z niej płynących.

Komisya wyraża także zapatrywanie, że w planie naukowym w mowie będących szkół, nauka zdrowia nie najniższe winna znaleźć miejsce.

Wydział krajowy udziela kandydatkom na nauczycielki w szkołach gospodyń wiejskich stypendyów w celu umożliwienia im frekwentowania zakładów zagranicznych. W ten sposób przygotowują się siły zawodowe nauczycielskie, co słusznie uważać należy za główny warunek rozwoju zakładów tego rodzaju w kraju.

W dalszym ciągu sprawozdania wypowiada Wydział krajowy opinię zupełnie uzasadnioną, że zakłady powyżej omówione, choćby były najliczniejsze, nie są w stanie zaspokoić potrzeby uzdolnienia całej warstwy dorastających dziewcząt w kraju do należytego prowadzenia gospodarstwa domowego i przypadających u nas kobietom zajęć gospodarstwa wiejskiego.

Jako środek do tego celu skutecznie prowadzący, podaje Wydział krajowy należyte uwzględnienie nauki gospodarstwa domowego i wiejskiego w publicznych szkołach żeńskich, co jest możliwe po myśli art. 23. ustawy szkolnej z 23. maja 1895 Nr. 57. Dz. u. kr.

Wprowadzenie powyższego projektu w życie wymaga odpowiedniego przygotowania nauczycielek ludowych za pomocą kursów specjalnie dla nich urządzanych, a obejmujących najważniejsze gałęzie gospodarstwa domowego i wiejskiego.

Tego rodzaju kursa zupełnie bezpłatne, przy pełnych poborach frekwentantek, odbywałyby się w istniejących już szkołach gospodarstwa domowego i wiejskiego, a rozpadałyby się na dwie kategorie.

Pierwsza kategoria, t. zw. kursa wstępne trwające tylko 2¹/₂ miesiąca od 15. lipca do 30. września, byłyby przeznaczone dla nauczycielek prowizorycznych, zamianowanych po złożeniu egzaminu dojrzałości.

Drugi rodzaj kursów, kursa stałe o kierunku nauki zastosowanym do pory roku, trwające 6 miesięcy od 15. marca lub 1. kwietnia, do 15. lub 30. października, byłyby urządzane dla nauczycielek szkół ludowych, które złożyły egzamin kwalifikacyjny i przez dłuższy czas odbyły samodzielną praktykę nauczycielską, zwłaszcza w szkołach wiejskich.

Wydział krajowy wspólnie z Radą szkolną krajową zająłby się urządzeniem takich kursów.

Komisya gospodarstwa krajowego uważa projekt powyższy, jako dobrze obmyślany i zupełnie odpowiedni, a to z dwóch powodów. Po pierwsze projekt rzeczony zrealizowany, może w krótkim przeciągu czasu dojpro-

wadzić do celu, t. j. do lepszego wykształcenia najszerzej warstwy kobiet przynajmniej w tych działach gospodarstwa domowego i wiejskiego, które stanowią niezbędną i niemal wyłączną dziedzinę pracy kobiecej. Po drugie koszty takiej organizacyi w stosunku do rezultatu przypuszczalnego byłyby nie tak znaczne, bo ograniczone byłyby do wydatków na koszty podróży i honorarya prelegentów, na koszty podróży i koszty zastępstwa nauczycielek uczęszczających na kursy.

Komisya przeto uznaje organizacyę wyż wymienioną, jako wszechstronnie godną zalecenia.

Komisya musi w końcu wyrazić uznanie Radzie szkolnej krajowej, która uważając projekt niniejszy za pożyteczny, wprowadziła go już w życie, urządzając w Pietryczu dla nauczycielek ludowych pierwszy kurs nauki gospodarstwa domowego i wiejskiego, będący obecnie w toku.

Na podstawie powyższego wywodu, Komisya gospodarstwa krajowego wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

1. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego do wiadomości.
2. Sejm wstawia do Rub. X. budżetu funduszu krajowego na rok 1908 do rozporządzenia Wydziału krajowego kwotę 15.000 K na zasiłki dla szkół gospodyń wiejskich,

a mianowicie :

- a) w Albigowej 3 500 K.
- b) w Olesku 3.500 K ;
- c) na zasiłki dla innych szkół i stypendya dla przyszłych nauczycielek w tych szkołach 8.000 K.

Udzielenie subwencyi powyższym szkołom może nastąpić po dopełnieniu warunków wymienionych w uchwale sejmowej z dnia 15. marca 1907 roku.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową zajął się sprawą urządzania kursów gospodarstwa domowego i wiejskiego dla nauczycielek publicznych szkół ludowych i aby przedłożył Sejmowi sprawozdanie i wnioski w tym przedmiocie na najbliższej sesyi sejmowej.

Przewodniczący :
Brykczyński.

Sprawozdawca :
Krzysztofowicz.

